

Určení mezinárodní pravomoci (příslušnosti) soudů ve sporech týkajících se porušení osobnostních práv zveřejněním informací na internetu

Tereza Kyselovská

Soud	Soudní dvůr Evropské Unie (velký senát)
Sp. zn.	Spojené věci C-509/09 (eDate Advertising GmbH proti X) a C-161/10 (Olivier Martinez, Robert Martinez proti MGN Limited)
Datum	25. říjen 2011
Dostupnost	www.eurlex.eu

Právní věta

- Osoba, která se pokládá za poškozenou údajným porušením osobnostních práv obsahem informací zveřejněných na internetových stránkách, může podat žalobu na náhradu celé nemajetkové újmy buď k soudům členského státu, v němž je vydavatel tohoto obsahu usazen, nebo k soudům členského státu, v němž se nachází centrum jejích zájmů. Tato osoba může také místo žaloby na náhradu celé nemajetkové újmy podat žalobu k soudům každého členského státu, na jehož území je nebo byl přístupný obsah informace zveřejněné na internetu. Tyto soudy jsou příslušné pouze k rozhodování o újmě způsobené na území členského státu sídla soudu, jemuž je žaloba podána.
- Článek 3 směrnice o elektronickém obchodu musí být vykládán v tom smyslu, že neukládá provedení do vnitrostátního právního řádu ve formě zvláštního kolizního pravidla. Pokud se však jedná o koordinovanou oblast, musí členské státy zajistit, aby (s výhradou výjimek povolených v článku 3 odst. 4 směrnice) poskytovatel služby elektronického obchodu nebyl podřízen přísnějším požadavkům, než jsou ty, které stanoví hmotné právo použitelné v členském státě, v němž je tento poskytovatel usazen.

Anotace

Dne 25. října 2011 vydal Soudní dvůr Evropské unie (dále jen SDEU) dlouho očekávané rozhodnutí ve věci týkající se porušení osobnostních práv zveřejněním informací na internetu. V tomto rozhodnutí se SDEU zabýval výkladem článku 5 odst. 3 nařízení Brusel I¹ a článku 3 odst. 1 a 2 směrnice o elektronickém obchodu². Rozhodnutí je významné v tom, že je zde poprvé proveden výklad hraničního určovatele „místo, kde došlo nebo může dojít ke škodné události“ (*lex loci delicti*) pro

1 Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. *Úř. věst. L 12, 16.1.2001, s. 1–2, zvláštní vydání v českém jazyce: Kapitola 19 Svazek 04 S. 42 – 64.*

2 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu (směrnice o elektronickém obchodu). *Úř. věst. L 178, 17.7.2000, s. 1–16, zvláštní vydání v českém jazyce: Kapitola 13 Svazek 25 S. 399 – 414.*

online prostředí, resp. platnost rozsudku SDEU ve věci *Shevill*³ pro spory z porušení osobnostních práv vznikající na internetu.⁴ Internet, online prostředí se vyznačuje územní neomezeností, jedná se o místo bez hranic mezi národními právními řády. Normy mezinárodního práva soukromého a procesního jsou založeny na zásadě teritoriality, a proto řada hraničních určovatelů nefunguje v tomto prostředí řádně. Jedním z problematičtějších je i *lex loci delicti*. Pro další rozvoj smluvních i mimosmluvních závazkových vztahů na internetu je nutná existence pevných a předvídatelných pravidel (hraničních určovatelů) s jasným obsahem. SDEU se v několika posledních rozsudcích zabýval právě interpretací stávajících kolizních a procesních pravidel pro online prostředí.⁵

SDEU rozhodoval o dvou spojených věcech C-509/09 (eDate Advertising GmbH proti X) a C-161/10 (Olivier Martinez, Robert Martinez proti MGN Limited). Spor v původním řízení C-509/09 se týkal osoby X s bydlištěm v Německu, která byla v roce 1993 odsouzena německým soudem k trestu odnětí svobody za vraždu, a v roce 2008 podmíněčně propuštěna. Společnost eDate Advertising s bydlištěm v Rakousku měla na svém internetovém portálu www.rainbow.at do roku 2007 umístěnu jednu zobrazitelnou informaci o osobě X a její stížnosti proti rozsudku, jímž byla odsouzena. Osoba X vyzvala společnost eDate Advertising, aby se zdržela zveřejňování jakýchkoliv informací, a to i *pro futuro*. Společnost eDate Advertising na tuto výzvu nereagovala, nicméně informace byla z internetové stránky stažena. Osoba X podala zdržovací žalobu k německým soudům na společnost eDate Advertising (vlastníka internetového portálu), aby přestala uvádět údajně hanobící informace o její osobě s uvedením plného jména. Společnost eDate Advertising zpochybnila mezinárodní pravomoc německých soudů.

V původním řízení ve věci C-161/10 podali francouzský herec Olivier Martinez a jeho otec Robert Martinez (oba francouzští státní příslušníci) žalobu na náhradu škody k Tribunal de Grande Instance de Paris na porušení práva na ochranu soukromí a práva na podobu. K narušení soukromí mělo dojít zveřejněním fotografií a anglicky psaného textu s informacemi o osobě žalujícího na internetové stránce www.sundaymirror.co.uk, kterou provozuje společnost MGN založená podle anglického práva. Proti této společnosti podal žalující žalobu u francouzských soudů. Žalovaná společnost MGN zpochybnila mezinárodní pravomoc francouzských soudů z důvodů nedostatečné souvis-

3 Rozsudek Soudního dvora ze dne 7. března 1995 ve věci C-68/93 *Fiona Shevill, Ixora+ Trading Inc., Chequepoint SARL a Chequepoint International Ltd proti Presse Alliance SA*. Sbírka rozhodnutí 1995 Strana I-00415. Dostupné na www.eurlex.eu.

4 Tento výklad je významný a použitelný i pro jiné unijní sekundární právní předpisy, které s tímto hraničním určovatelem pracují, zde zejména pro Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (článek 4 odst. 1, článek 8 odst. 1 a další).

5 Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 7. prosince 2010 ve spojených věcech C-585/08 Peter Pammer proti Reederei Karl Schlüter GmbH & Co KG a Hotel Alpenhof GesmbH proti Oliveru Hellerovi C-144/09. Interpretace pojmu „zaměřování činnosti“ v případě spotřebitelských smluv.

losti mezi sporným zveřejněním na internetu a údajnou újmou způsobenou na francouzském území.

Pro vyřešení obou sporů bylo důležité, zda byla správně určena mezinárodní pravomoc německých a francouzských soudů. Předkládací soudy přerušily řízení a v tomto ohledu podaly k SDEU předběžné otázky týkající se výkladu článku 5 odst. 3 nařízení Brusel I⁶ a jeho hraničního určovatele „místo, kde došlo nebo může dojít ke škodné události“ v případě (hrozícího) poškození osobnostních práv obsahem internetových stránek. Otázky se týkaly možnosti výkladu uvedeného ustanovení ve smyslu, zda může dotčená osoba podat zdržovací žalobu proti provozovateli internetových stránek nezávisle na tom, ve kterém členském státě je provozovatel usazen, i u soudů každého členského státu, ve kterém mohou být stránky zobrazeny. Případně, zda je předpokladem příslušnosti soudů členského státu, v němž provozovatel není usazen, nějaká další zvláštní souvislost napadeného obsahu nebo internetových stránek se státem sídla soudu. Podle jakých kritérií se pak taková zvláštní souvislost určuje (například cílené zaměřování stránek na uživatele internetu ve státě sídla soudu; prokazatelná souvislost zveřejněné informace se státem sídla soudu; počet zobrazení napadených internetových stránek ve státě sídla soudu; jazyk šíření sporných informací; existence jiných kritérií)?

Ve věci C-509/09 byla k SDEU položena i další předběžná otázka. Dle předkládajícího německého soudu, je-li dána mezinárodní pravomoc německých soudů, vyvstává otázka, jaké právo se použije (rakouské nebo německé). To souvisí s výkladem článku 3 odst. 1 a 2 směrnice o elektronickém obchodu.⁷ Je otázkou, zda směrnice v uvedeném ustanovení má povahu kolizní normy v tom smyslu, že i v oblasti občanského práva stanovuje výlučné použití práva platného v zemi původu, a tím vylučuje použití vnitrostátních kolizních norem. Nebo se jedná pouze o korektiv na hmotněprávní úrovni, který ovlivňuje použitelné právo určené na základě vnitrostátních kolizních norem podle požadků země původu.

Výklad článku 5 odst. 3 nařízení Brusel I

Ustanovení nařízení musí být vykládány autonomně, v souladu se systematikou a cíli právní úpravy. Při výkladu pojmu „místo, kde došlo nebo může dojít ke škodné události“ vycházel SDEU ze své dřívější judikatury. „Pravidlo zvláštní příslušnosti soudů, které je jako výjimka ze zásady příslušnosti soudů místa bydliště žalovaného [článek 2] stanoveno v článku 5 odst. 3 nařízení Brusel I, je založeno na existenci zvláště úzké souvislosti mezi sporem a soudy míst, kde došlo ke škodné události, která odůvodňuje určení příslušnosti těchto soudů z důvodů rádného výkonu

spravedlnosti a užitečné organizace řízení.“⁸ Výraz „místo, kde došlo ke škodné události“ je nutné vykládat v tom smyslu, že se týká jak místa, kde byla způsobena škoda, tak místa, kde došlo k události, která škodu způsobila. V případě porušení osobnostních práv prostřednictvím informací šířených tištěnými médii v několika smluvních státech vytvořil SDEU tzv. **zásadu mozaiky**⁹. Poškozený si může vybrat, které místo pro žalobu zvolí: Může podat žalobu v členském státě, kde má žalovaný bydliště (obecná příslušnost dle článku 2) nebo v místě, kde je usazen vydavatel, který informaci poškozující pověst vydal. U těchto soudů může poškozený podat žalobu na náhradu veškeré způsobené škody. Poškozený může také alternativně žalovat u soudů místa, kde je „znám“. U soudů těchto států může žádat pouze poměrnou výši náhrady podle rozsahu škody, která mu na území těchto států vznikla.

Tato kritéria poměrně dobře fungují pro klasická tištěná média, u nichž je distribuce více či méně územně vymezená a je snadné zjistit počet výtisků, které se dostaly na území různých států a mohly tam způsobit poškození osobnostních práv. Situace je složitější u informací šířených prostřednictvím internetových stránek, příp. vydavatelů tisků, které dnes existují jak v tištěné, tak elektronické podobě. Je-li informace zveřejněna na internetu, je dostupná kdekoli na celém světě, komukoli, relativně trvale a nezávisle na tom, zda měl vydavatel informace v úmyslu, aby byl obsah přístupný mimo členský stát jeho usazení a mimo jeho kontrolu. Z těchto důvodů vytvořil SDEU další kritérium v podobě „centra zájmů poškozené osoby“¹⁰. Toto kritérium by mělo být nezávislé na technické povaze šíření informací a mělo by vytvořit rovnováhu mezi svobodou projevu a volností šíření informací. Poškozená osoba může podat žalobu na náhradu celé škody u soudů místa, kde má centrum svých zájmů. Obvykle je tím místo jejího obvyklého bydliště. Může se ale jednat i o odlišné místo, pokud jiná kritéria, například výkon pracovní činnosti, mohou prokázat zvlášť úzkou vazbu na tento stát.

Pokud by tedy nebyla podána žaloba na náhradu celé nemajetkové újmy, je možné žalovat u soudů každého členského stát, na jehož území je nebo byl obsah informace přístupný na internetových stránkách. Tyto soudy jsou ale příslušné k rozhodování o škodě způsobené

8 Rozsudek SDEU, bod 40.

9 Rozsudek SDEU, bod 42.

10 Posudek Generálního advokáta pracuje s pojmem „těžiště střetu“ mezi majetkem a dotčenými zájmy poškozené osoby, bod . 58. „Těžiště střetu“ by bylo takové místo, ve kterém soud může za co nejlepších podmínek projednat střet mezi svobodou přijímat a rozšiřovat informace a právem na ochranu projevu osobní povahy. K tomu dochází v tom členském státě, v němž se „zviditelní“ či projeví nejintenzivněji síla zásahu do práva na dobrou pověst nebo na soukromý život a dosah zveřejnění konkrétní informace nebo případného názoru. V tomto členském státě bude držitel osobnostního práva způsobena škoda největšího rozsahu a intenzity. Rovněž tak, a to je z hlediska právní jistoty bezpochyby významné, se bude jednat o území, na němž mohl sdělovací prostředek předvídat, že by mohlo případně dojít k porušení, v jehož důsledku existuje riziko podání žaloby vůči němu. V tomto ohledu bude těžiště tam, kde se soud nachází v pořadí v nejvýhodnější situaci k celkovému posouzení střetu mezi hodnotami, o které se jedná. “Těžiště střetu se tak dle Generálního advokáta skládá z „centra zájmů“ poškozené osoby a povahy informace, která musí být vyjádřena způsobem, který dovolí rozumně předvídat, že je uvedena informace na určitém území objektivně významná.

6 Článek 5 odst. 3 nařízení Brusel I: „Osoba, která má bydliště na území některého členského státu, může být v jiném členském státě žalována [...] ve věcech týkajících se protiprávního jednání či jednání, které je postaveno na rovní protiprávnímu jednání, u soudu místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události.“

7 Článek 3 odst. 1 a 2 směrnice o elektronickém obchodu: „(1) Každý členský stát dbá, aby služby informační společnosti poskytované poskytovatelem usazeným na jeho území dodržovaly platné vnitrostátní předpisy z příslušné koordinované oblasti. (2) Členské státy nemohou z důvodů spadajících do koordinované oblasti omezovat volný pohyb služeb informační společnosti z jiného členského státu.“

na území členského státu sídla soudu, kde byla žaloba podána (opět potvrzení mozaikové zásady).

SDEU proto na společné otázky v obou spojených věcech rozhodl, že: „Osoba, která se pokládá za poškozenou údajným porušením osobnostních práv obsahem informací zveřejněných na internetových stránkách, může podat žalobu na náhradu celé nemajetkové újmy buď k soudům členského státu, v němž je vydavatel tohoto obsahu usazen, nebo k soudům členského státu, v němž se nachází centrum jejich zájmů. Tato osoba může také místo žaloby na náhradu celé nemajetkové újmy podat žalobu k soudům každého členského státu, na jehož území je nebo byl přístupný obsah informace zveřejněné na internetu. Tyto soudy jsou příslušné pouze k rozhodování o újmě způsobené na území členského státu sídla soudu, jemuž je žaloba podána.“¹¹

Jak vyplývá z rozhodnutí, SDEU pouze rozšířil pravidlo vytvořené v rozsudku Shevill směrem k „centru zájmů“ poškozeného. Co lze považovat za toto centrum zájmů bude nutné posuzovat ad hoc v každém konkrétním případě. Rozhodnutí SDEU vytvořilo výhodné postavení pro žalujícího, který si může vybrat, kde bude podávat žalobu. Tato výhoda je ale pouze zdánlivá. Je otázkou, nakolik je vhodné žalovat na území různých států podle míry poškození osobnostních práv. Je třeba vzít v úvahu náklady spojené s několika soudními řízeními, zjišťováním různého práva, kterým se bude nárok řídit a další. Jasná interpretace hraničního určovatele *lex loci delicti* pro online prostředí stále chybí.

Výklad článku 3 odst. 1 a 2 směrnice o elektronickém obchodu

Cílem směrnice o elektronickém obchodu je zajištění volného pohybu služeb informační společnosti mezi členskými státy. Jednou z překážek volného pohybu jsou rozdíly v právních úpravách jednotlivých členských států.¹² Cíle směrnice o elektronickém obchodu není harmonizace hmotněprávních ustanovení, ale pouze definování „koordinované oblasti“. V jejím rámci je právem rozhodným pro služby informační společnosti právo státu, ve kterém je poskytovatel usazen, včetně oblasti občanského práva.¹³

Sama směrnice v článku 1 odst. 4 uvádí, že nevytváří dodatečné kolizní normy. Ani článek 3 odst. 1 nemá povahu kolizní normy, neboť neřeší konflikt mezi dvěma a více dotčenými právními řády s výběrem práva rozhodného. Jeho text pouze ukládá členským státům povinnost, aby služby informační povinnosti poskytované poskytovatelem usazeným na jeho území dodržovaly platné vnitrostátní předpisy příslušné koordinované oblasti.

Ani článek 3 odst. 2 neukládá členským státům provedení do vnitrostátního právního řádu ve formě zvláštní kolizní normy. Pouze zakazuje členským státům, aby z důvodů spadajících do koordinované oblasti omezovaly volný pohyb služeb informační společnosti z jiného členského státu.

Pro výklad článku 3 odst. 1 a 2 směrnice o elektronickém obchodu SDEU uvedl, že: „Článek 3 směrnice o elektronickém obchodu musí být vykládán v tom smyslu, že neukládá provedení do vnitrostátního právního řádu ve formě zvláštního kolizního pravidla. Pokud se však jedná o koordinovanou oblast, musí členské státy zajistit, aby (s výhradou výjimek povolených v článku 3 odst. 4 směrnice) poskytovatel služby elektronického obchodu nebyl podřízen přísnějším požadavkům, než jsou ty, které stanoví hmotné právo použitelné v členském státě, v němž je tento poskytovatel usazen.“¹⁴

K analogickému použití Evropského práva doménových jmen na spory o domény .cz

Michal Košík

The decision of the Arbitration Court attached to the Economic Chamber of the Czech Republic and Agricultural Chamber of the Czech Republic dealt with analogical application of the Regulation EC/874/2004 on the domain name disputes in the .cz domain, which are governed by the Czech law. The panel of the Arbitration court ruled, that it is possible to apply the provisions of the Article 21(1) of the regulation, in cases where the Czech law does not provide enough rules which would reflect the specific nature of domain name disputes.

Inovativní právní argumentaci lze nalézt v nálezu Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky č. 00060 ze dne 8. června 2011¹, který se zabýval možností analogického použití evropských právních předpisů upravujících podmínky registrací doménových jmen v doméně .eu na spory o doménová jména v doméně .cz.

Právní věty:

Pouhou registrací doménového jména nedochází bez dalšího k užití ochranné známky nebo obchodní firmy, byť v některých případech (typicky tam, kde je doménové jméno ve své distinktivní části s nimi totožné) tomu tak být může.

Na spory o doménová jména v doméně .cz je možné analogicky použít předpisy práva Evropské unie, zejména Nařízení (ES) č. 874/2004, kterým se stanoví obecná pravidla pro zavádění a funkce domény nejvyšší úrovně .eu.

Senát Rozhodčího soudu při HK AK o jednom rozhodci se zabýval sporem o doménové jméno v doméně .cz, kde se žalující strana mimo jiné domáhala převodu doménového jména z titulů údajného porušení práv k ochranné

11 Rozsudek SDEU, bod 52.

12 Rozsudek SDEU, bod 56.

13 Rozsudek SDEU, bod 57.

14 Rozsudek SDEU, bod 68.

1 Dostupný z [www http://domeny.soud.cz/html/cz/adr/decisions/00060.pdf](http://domeny.soud.cz/html/cz/adr/decisions/00060.pdf) [cit 2-1-2012].